

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

PIK LI. Ч. 104. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 29. травня 1943. No. 104. Jersey City, N. J., Saturday, May 29, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границю Злучених Держав Америки.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America
FIVE CENTS elsewhere.

Повна Згода Щодо Дальших Аліантських Военних Операцій

Президент Рузвелт проголосив у зв'язку з довгими конференціями, що велись між американськими і британськими військовими проводами, що „осягнуто цілковиту згоду щодо дальших военних операцій на всіх теренах війни“. Президент видав тільки коротку заяву тому, бо не хоче нічим зрадити военних тайн та допомогти таким чином Німеччині, Італії та Японії догадатись, чого їм треба надіятись.

З ЛИСТА „УКРАЇНСЬКОГО ОФІЦІРА

Канадійська „Будучність Нації“ з 14. травня передрукувала лист канадійського українця, поручника, що є інструктором в англійським війську в Англії. Зветься він Данило Жук, родом з Геффорд, Саск. Є виховником Бурси Братства Українців Католиків в Саскатуні. Лист написаний з Менчестера, де поручник Жук відвідував українську колонію. Пише, що українці там зорганізовані, та „що всі діти вміють читати по українськи“. Згадує за свято в честь Т. Шевченка, влаштоване громадою, на якому і він виступав та промовляв. Між іншим пише в листі ще й таке: „Як по війні повстане Україна, то зараз їду там просто з Англії, а то коби Бог дав таке, а мені довго прожити“.

СВЯЧЕННЯ О. П. Н. САВАРИНА НА ЄПИСКОПА

Канадійсько-український греко-кат. Єпископ-номінат Н. Н. Саварин буде висвячений на єпископа дня 1. липня в Торонті, Онтеріо, в укр. греко-кат. церкві св. Йосафата. Вибрано місто Торонто на це торжество, щоб, між іншим, облекшити участь у святі українським греко-кат. владикам з Злучених Держав.

КАПІТАН ВОЛОДИМИР Л. СИДОРЯК

Служить в американській армії в Північній Африці. Є сином бувшого сразкового священика і патріота, бл. л. о. Евстахія Сидоряка.

ЯК ПРАЦЮЄ ПОЛЬСЬКА ПРОПАГАНДА?

„Нови Євѣт“ з 26. травня оголосив назви 17 великих американських газет, в яких появилася досі величезна платна оголошення п. н. „Ратуємо 1,000,000 польських закладників в Советській Росії“. Польські організації на місцях оплачують такі оголошення, що коштують грубі тисячі доларів.

УКРАЇНЕЦЬ КЕРМУЄ КОНЦЕРТОМ СКРИПАКІВ ДЛЯ ЗАКУПУ БОНДІВ

Дітройтська Музична Консерваторія влаштовує дня 3. червня вечором в відчитовій салі Дітройтського Інституту Штуки концерт „Банди Скрипаків Консерваторії“. Програма складається з творів визначних композиторів світу; виступлять найкращі скрипаки-солісти Дітройтської Музичної Консерваторії. Директором Банди Скрипаків Консерваторії є Тарас Губіцький, канадійський скрипак українського роду. Аби мати вступ на концерт, треба купити военних бондів або значків.

ЩО ВИРОСТАЄ З КАЦАПЬСЬКОЇ „БАЛАМУТИ“?

В москвофільському місячнику „Братство“, що виходить в Клівленді, Огайо, як орган „Ам. Русского Народ. Братства“, пише Джан Вілнер, що їм треба прийняти советський червоний прапор замість царського, який так довго визнавали. Теж, каже він, треба сказати тим, що „їм насилу пхають український прапор“, що вони того прапора не визнають. Американський уряд визнає советський прапор, то, каже Вілнер, теж їм треба прийняти його за свій, бо „живуть в демократичному краю“. Обороняючи червоний прапор як „русский“, він, як „русський чоловік“ звиває, щоби „покаятись перед смертю“, бо інакше „русский народ“ готов сказати їм словами Ісуса Христа „ідіть від мене прокляті в огонь вічний...“.

ПОЛЬЩА НА МІЖНАРОДНІЙ ХАРЧОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

На чолі польської делегації на Міжнародну Харчову Конференцію в Гат Спрінгс стоїть торговельний радник Доманевскі, назначений польською амбасадією в Вашингтоні. „Нови Євѣт“ написав, що та делегація заступає „природно“ цілу Польщу, себто в її передвоєнних границях. Тільки, читаємо далі, покищо не знати, кого заступає советська делегація. В українському розумінню це означає, що й там може виринути спір, хто має заступати західно-українські землі: польський окупант, чи російський.

283 З ШАМОКІН В АРМІЇ

З української греко-кат. парохії в Шамокін, Па., є досі в збройних силах американської армії 283 хлопців.

Згадують про Сильний Советський Наступ на Кубані

СТАЛІН ПОГОДИВСЯ НА ПРЕДЛОЖЕННЯ РУЗВЕЛТА

Джозеф Е. Дейвис, особистий висланник президента Рузвелта з листом до Сталіна, вже готов до повороту, бо одержав від Сталіна лист з особистою відповіддю през. Рузвелтові. Що в тім листі є, ніхто не знає. Але Дейвис дає допущення, що Сталін прийняв усі пропозиції през. Рузвелта та погоджується з його пропозиціями. Тепер так є, каже Дейвис, що ось ті три особистості — Чорчил, Рузвелт і Сталін — розуміють багато спільних справ і знають, про що іде та які хто з них має пляни.

„УКРАЇНЦІ В КАНАДІ“

Під таким наголовком помістив „Ньюорське „Новое Русское Слово“ з 22. травня фейлетон, який написав „Н. Г.“ — як вражіння з подорожі по Канаді. Стверджує, що він у многих колоніях чується „як в дома“, бо всюди говорять по українськи, так, що мається нераз вражіння, що подорожується по Поділлю, десь коло Гусятини, Бродів, Тарнополья, Жмиренки, чи Києва. Каже, що подибав „Гай Скул ім. Шевченка“ чи „Шевченко Скул“, бачив церкви з банями в жовто-блакитних кольорах, повно різних народніх установ з українськими написами і т. п. Пише, що в військовім таборі коло Вінніпегу є на 1,300 вояків — 900 українців, та що в цілій канадійській армії є від 35 до 40 тисяч українських вояків. Каже, що чув, як на концерті співали навіть британський гимн по українськи. Не дивота, кінчить він, що українці люблять Канаду і дають на її оборону більше добровольців ніж інші.

ВАТИКАН, РОСІЯ І КАТОЛИЦИЗМ

Ньюорський „Сон“ подає, що Ватикан вже від довшого часу присвячує особливу увагу Росії. Недавно відбулась вистава російських ікон та образів російських церков. Згадує за останнє радіо з Риму, яке заповідало „скорі повернення російського народу до католицької віри“. При тому згадувано за релігійні торжества в пам'ять св. Йосафата, в яких брали участь теж і українські студенти з Колегії св. Йосафата. В новинці „Сон“ подано ще таке: „Католики східнього обряду в Польщі п'янують, разом з іншими слов'янськими народами, помагати в наверненню російського народу“.

Німецькі военні звідомлення широко розрекламують велику советську офензиву на Кубані. Це остільки замітне, що самі Совети мало про це говорять. Виходилоб, що в тому наступі на німців бере участь советська армія з 150,000 вояків, яка прірвала в кількох місцях німецький фронт між Новоросійським і Чорним морем, змусивши німців цофнутись взад на якої півтора милі. Та німецькі звідомлення кажуть, що все це ніби відбито протинаступом, при чому знищено 61 советських літаків.

КОНКОРДАТ МІЖ ВАТИКАНОМ І СССР

Одно певне, що є заходи, щоби наблизити Ватикан до Кремлю і довести до того, щоб Совети заключили з Ватиканом конкордат. Навіть кажуть, що в тому напрямі працює ньюорський архієпископ Спелмен, але заперечують, будьтоби він мав їхати до Москви з письмом папи до Сталіна. Перешкода має бути в тому, що Совети дають полекші тільки російській православній церкві, а не протестантській чи католицькій.

КАВЧУКОВІ ДЕРЕВА В УКРАЇНІ

Німецьке радіо передало, що голандські колоністи, що їх націсти спровадили на Україну, хочуть розвести в Україні кавчюкові дерева. Вони передше займались кавчуковою продукцією в Голандській Індії. Та цікаве й те, що голандський уряд, що перебуває на вигнанні в Лондоні, заповів, що як тільки Голандія буде визволена, то він постягає з України голандців назад до Голандії.

СКИЛЬКИ Є УКРАЇНЦІВ

Статистичні звідомлення, виготовлені на підставі всеканадійського перепису населення з 1941-го року, подають, що в Канаді живе 305,154 українців. Сюди не враховано ще східних приморських провінцій: Нової Шкотії, Нового Бронсвіку і Принс Едвард Айленду, Північно-Західних Територій та Юкону. З тих провінцій немає проголошених даних про національний склад населення.

ІНК. В. ГУДЗЕЙ В МАРІНАРЦІ

Першим українським офіцером в маринарці з міста Чикаго є інж. Володимир Гудзей. До флоту вступив перед Перл Гарбор. Тепер плаває по морях. Є їх трьох братів в збройних силах Дядька Сема.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

(Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.)

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Ясні Слова Твердої Дійсности

Телеграма президента Рузвелта до провідників юнії страйкуючих робітників фабрик гуми є не тільки заклик до одної групи робітників, але й виявом політики в спорах між робітниками й фабрикантами в час війни й як такий заслугоє на увагу робітників по інших промислах і околицях.

Найважливішим фактом, котрий президент підчеркує на самому вступі своєї телеграми, це факт важности даного промислу для держави, а в даному часі для ведення війни. Де тільки страйк порушує в цей спосіб інтереси краю, що загрожує веденню війни, там робітники, без огляду на те, як слушні їх домагання, мусять поводитися з більшим почуттям суспільної відповідальности. Певна річ, що це заставляє робітників до певних жертв, але, як каже президент, цим не можна вимавлятися від жертв „під час війни, яка вимагає від багатьох найвищої жертви в рядах збройних сил”.

Президент покликуюється при тому на можливість полагождення таких спорів дорогою правильно усталених процедур. Америка має вже для полагоди спорів між робітництвом і підприємствами законно усталені тіла, уповаженні до полагождення таких спорів, і нині вже робітничі організації не можуть виправдувати своїх страйків тим, що мов-

ляв підприємці не хочуть з ними вийти на розмови. Рішення законно для цієї справи встановлених тіл обовязують і робітників і підприємців.

Президент пригадує на кінці телеграми, що він є не тільки начальником цивільного уряду, але й начальником флоту й армії. Цим він пригадує страйкарям, що він є відповідальним за ведення війни. Тому він є обовязаний ужити прислугуючої йому влади, якщо яка частина громадянства порушує належите ведення війни.

Можна сподіватися, що страйкуючі робітники прочитавши ці ясні, хоча тверді слова президента, візьмуть їх собі до серця, памятаючи при тому на те, що це говорить президент, котрий уже ділами доказав, що він признає право робітників до організації й до колективної угоди.

ГРУШЕВСЬКИЙ ПРО ФРАНКА

В 1913 році вийшла одна книжка „Літературно-Наукового Вістника”, присвячена сорокліттю літературної діяльности Івана Франка. Це девята, за вересень. Першу коротку статтю написав у ній Михайло Грушевський п. н. „Сороклітній подвиг”. Складає честь і поклін:

Великій силі, невмирущій і непобідимій, як стихія, не стриманій перешкодами, незломаній ударами, незв'язаній прикростями і розчаруваннями, болями і нещастями життя.

Великому духови, повному скарбів мисли і чуття, блискучому, многогранному, відшліфованому на точилі вселюдської культури, що переломлював в собі все горе і муки, поривання і надії рідного життя.

Великому трудови, неустанному, кипучому, внутрішньою силою переповненому, широкому і різнородному без міри, як розбуджене життя приспаного народу, котрому служив.

По слову апостола він спішив віддати на будову його все що могло знайтись у його під рукою: чисте золото наукової мисли, дороге каміння натхнення, і камінь і дерево і тростину праці — навіть механічної, чорноробочої, невдачної, котрої не цурався також, не вважав для себе занадто низькою і непочесною, коли справа йшла про потреби рідного життя.

Повний почуття обовязку, тяж-

кого, гіркого, що вів його тернистими шляхами через хачі і заросли вікового перелогу приспаного народнього життя, він спішив окупити своєю працею і смілим пожертвуванням те, що занедбане і утрачене було легкодущністю і пасивністю попередників.

Вдивлений в будучину, він поривав за собою сучасників. Тугу свого особистого життя розпускав в горі народу, накликаючи до солідарности жертв і страждань. І пісня його, повна безвихідного суму в сфері осо-

бистих почувань, звучала як похідний марш, як военний клич, коли він звертався до свого народу.

Все життя його і вся творчість були культом громадського й народнього подвигу. В таємних сховках душі, в темних заглибинах минушини, на картах історії нашого життя шукав він заповідливо того, що моглоб підняти в громадянстві нашім самопочуття, настрій, енергію, потяг до труду і подвигу і віру в його успіх.

Довгим рядом в його творах поетичних і наукових проходять постаті подвижників праці, героїв громадського обовязку, зворушуючи читача, вдаряючи в созвучні струни його душі, підймаючи його настрій моральний і громадську енергію.

Але кінець кінцем для сучасного українського громадянина в сучасних обставинах трудно знайти сильніший приклад, яскравішу поетатю, як самого сороклітнього подвижника. Сам він — це найцінніший, найвеличнійший твір цієї кипучої, безмірно багатой сороклітньої творчости.

Всім малодушним, всім маловірним він міг би сказати: „А я?”

ПОТРІБНО МУЖЧИН. Досвіду не вимагаємо. Фабрична праця. 55 центів на годину. Пересічна платня за 5 днів праці 26 доларів. Голоситись до: 104-6
MONARCH SANITARY PRODUCTS, Inc.,
66 York Street, Jersey City, N. J.

НА ПРОДАЖ ДІМ

З бизнесової причини я змушений продати 6-фамілійний дім (Cold Water Flat), в-якім є 4 апартаменти по 4 кімнати і 2 штори. Все ви-рентоване. Змушений продати цю реальність за \$5,000. Голоситися до: 103-5

ALEXANDER FEUDI
7403 BERGENLINE AVENUE,
NORTH BERGEN, N. J.
Tel. UNion 3-7476

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
- Аналіза крови для подружого свідства.
- Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуги.
X & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

ПОТРІБНО МУЖЧИН ДО 100% ВАЖНОЇ ВОЕННОЇ РОБОТИ SHEET METAL FABRICATING ASSEMBLING - RE-WORKING

В ПЕРШУ ЧЕРГУ ТАКИХ, ЩО МАЮТЬ ВПРАВУ І ДОСВІД ОПРАВЛЯТИ МЕТАЛЬОМ.

Легка Фабрична Робота
ДОБРІ РОБІТНИЧІ УМОВИНИ. ДОГІДНИЙ ДОУЗД.
Вимагаємо метрики уродження. Не зголошуйтеся, як що ви тепер вже працюєте у военній індустрії
Голосіться особисто. Бюро праці відчинене кожного дня від 9. рано до 3. пополудні, а в суботу від 9. рано до полудня.

CONTINENTAL CAN CO., Inc.
16th and Coles Sts., Jersey City

Беріть Public Service автобус ч. 31 або Lower Jersey City автобус.

Чи тяжкі обставини, чи гірка історична спадщина, чи задушлива суспільна атмосфера сучасна перешкодили мені робити мою роботу, живе діло відродження? Чи зможуть супротивні сили згасити огонь в душі людини, раз розпалений ясно?”

Чи не перебратиб і нам від Франка хоч дрібосеньку частину того завзяття в праці для визволення того народу, якому він весь вік і весь труд свій віддав?

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MELrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4648